

službe polno torbo. Med to množico pa je, vsaj v novejšem času, mnogo slabega, nekaj diši po opereti, po varijetjih, kabareti, drugo pa je naravnost nesramnega značaja v besedilu. Žal, da se marsikaj tako rado prime in z lahka izpodrine dobro narodno pesem. Častništvo in drugi inteligentnejši bi s primerno besedo lahko mnogokrat vplivali na podrejeno vojaštvo tudi v pevskem oziru. S prijaznim podpiranjem zbornega petja, nasvetovanjem dobrih zbirk narodnih in umetnih pesmi, z malimi nagradami i. t. d. bi se v vojakih zbudil tudi pevski estetični čut, ki bi bil, če bi ga prinesli dosluženi vojaki med stanovalce svoje vasi, celemu narodu v korist in povzdigo. Ker nimamo še pevskih zbirk, namenjenih nalašč vojakom za naš »marš«, v vojašnici itd., primejo se naj slovenski vojaki Žirovnikovih, Devovih, Bajukovih in drugih zbirk. Pri vsaki kompaniji se gotovo najde eden ali celo več, ki ima nekoliko glasbenega znanja in bi vsled tega lahko zbral krog sebe nadarjene pevce-vojake in si s tem pridobil lepih zaslug za razširjanje slovenske pesmi. Morda bi celo založništva takih zbirk zamogla in hotela poslati nekaj brezplačnih izvodov na poveljstva slovenskih polkov s prošnjo, da jih porazdelijo med vojake pevce, da na tak način dobro izpodrine slabo in nevredno. Vsekakor bi bila misel vredna uvaževanja.

Žirovnikovo zbirko tedaj kar najtoplejše priporočamo.

Emil Adamič

Marko Bajuk: Odmevi naših gajev.¹⁾ II. zvezek: Slovenske narodne pesmi. Priredil —. Založila »Katoliška Bukvarna«. V Ljubljani 1910. Cena vezani knjižici K 1:40.

Obžalujemo, da se s skladateljem topot nikakor ne moremo strinjati. Nočemo tu ponavljati, kar smo že v oceni Vilharjevih »Balad« — kakor menimo — dovolj jasno povedali. Tam smo tudi obširneje govorili o obdelavi narodnih pesmi, kakor si jo mi predstavljamo. Ali harmonizovana narodna pesem ali umetnostni produkt! Za eno teh vrst se je obdelovatelju odločiti. A tudi Bajuk se ni odločil. Kakor greši Vilhar pri drugem načinu, tako Bajuk pri prvem. Vilhar nam hoče podati umetnost, pa nam daje večinoma le naravo; Bajuk meni, da služi naravi, pa koketira z umetnostjo. V škodo Bajukove zbirke pa pride k temu še druga razlika: Vilharjeva zunanja oblika prenaša najstrožjo kritiko, kar se glede slednjic objavljenih Bajukovih pesmi nikakor ne more trditi.

Bajukova zbirka ima očitno namen, da nam poda harmonizovano narodno pesem. Akcent njegovega delovanja leži torej na harmonizovanju. To njegovo nalogo je avtor, žal, ekstenzivno interpretiral, zgrešil pot, prestopil mejo med narodno in umetno pesmijo. Pridrževal je melodijo in tekst, hkratu pa vendar kar svojevredno eksperimentoval s heterogenimi melodičnimi elementi. Tako je iz narodne pesmi in drugega melodičnega gradiva, ne da bi se mu bilo posrečilo samostojno, kaj še umetniško delo, ustvaril nekaj novega, kar ni narodno, ne umetno, ne riba, ne meso, ne narava, ne umetnost, temveč žalosten allotrion, za življenje nesposoben homunculus. V vpletenih samospelih, ki so vrhutega vsi po enem kopitu in učinkujejo sčasoma prav utrudljivo, vidimo slogu in cilju popolnoma nasprotujočo estetično zablodo, ne glede na to, da dokumentujejo mestoma skoraj šolarsko neokretnost v polifonskem stavku. Najžalostnejše je to, da je postavil Bajuk sam še svojo zgovornost v službo svoje po našem mnenju napačne ideje in skuša (Slovenec št. 273—275 z dne 30. nov. do 2. decembra 1910) to idejo zagovarjati in propagirati; kajti sicer bi se moglo smatrati njegovo najnovejše delo vsaj le za trenutno zablodo, za premalo premišljeno in prenaglano enunciacijo, preko katere bi se moglo iti na dnevni red. Tako pa

¹⁾ Ker smatramo vse, kar je v zvezi z našim narodno-glasbenim zakladom, za sila važno in vredno, da se objektivno in vsestransko prerečtuje, in ker hočemo na vsak način preprečiti, da bi se zaslužnemu avtorju morda zgodila krivica, smo naprosili še drugega kritika, da nam pove še on svoje mnenje o predležki zbirki. Upamo, da dobimo njegovo oceno do prihodnjega zvezka. Da so predali »N. A.« avtorju samemu za stvarno antikritiko seveda tudi na razpolago, ni treba znova naglašati. *Op. uredn.*

moramo izdajatelja kar najodločneje prositi: hands off od naše narodne pesmi! Če ji hočeš služiti kakor doslej, srčna ti hvala! Če ne, pusti našo narodno pesem pri miru! Kajti mi jo hočemo uživati v pristni, nepokvarjeni obliki.

Že drugod, in slednjic vnovič ocenjuje Vilharjeve »Balade«, smo namigavali, na kak način bi imel izdajatelj narodnih pesmi — v kolikor noče morda služiti znanosti, kar bi bilo pač najkoristnejše delo na tem polju — priliko, da pribori narodni pesmi vhod v koncertno dvorano. Le v okviru harmonijske opreme bi smel retuširati s finim rahlim okusom. A tu zadostuje včasih malenkostna varijanta, da napravi iz priproste narodne pesmi zanimiv koncertni kos. Najmanjše »preveč« utegne ves vtisk pokvariti. Harmonizatorja narodnega gradiva bi hoteli primerjati z otroškim zdravnikom. Posebno nežno roko mora imeti in se kolikor možno uživati v naivno, včasih primitivno bitje, ga razumevati, se mu prilagojevati. A tudi znanje in spretnost njegova ne smeta biti manjši ko pri zdravniku za odrasle. Nasprotno: Ker so pri otroku — kakor pri narodni pesmi — vse dimenzije zmanjšane, vsi udje nežnejši, vse prikazni manj očitne, mora njegovo posebno rahlo in skrbno roko, njegovo posebno bistro oko voditi univerzalno znanje v vseh zdravilstvenih strokah. Tako bi moral imeti oni harmonizator, ki hoče narodni pesmi pripraviti pot v koncertno dvorano, vse pridobitve glasbene umetnosti v mezincu. Če bodi umetniku narodna pesem bogat studenec milega proučevanja, ne sme pa tudi harmonizator pozabiti, da nič ne škoduje, če je umetnik, da mu je celo neobhodno potrebno, da razpolaga z onim teoretičnim in tehničnim znanjem ustvarjajočega umetnika, ki je predpogoj vsakršnega delovanja na glasbenem polju.

Če sedaj vprašamo, kako je rešil Bajuk svojo nalogo v harmonskem oziru, moramo zopet z obžalovanjem konstatovati, da slabo. Bajukove harmonije so skoraj brez izjeme nezanimive, in lahko se reče, da avtor ravno v tej smeri, v kateri bi se bil mogel odlikovati, ničesar ni storil za povzdigo narodne pesmi. Kakofonije v vokalnem stavku, kakoršne se nam ponujajo tu, mejijo ob mejo absolutno prepovedanega. Stavek je tako napolnjen s hudimi grehi zoper blagoglasje zborovskega stavka, da ne moremo in nočemo čitatelja utruditi z navajanjem posameznih hib. Šele če bi se naša ocena raditega smatrala za neutemeljeno ali ilojalno, in bi se zahtevala od nas specifikovana sodba, bi bili seveda takoj pripravljeni, svoj izrek podpreti z dejstvi. Vsa izdaja napravi sploh vtisk nedovršenosti, o čemer pričča med drugim tudi dejstvo, da manjkajo pri mnogih pesmih zaznamovanje časovnega merila in potrebni dinamični znaki.

Obžalujemo, da te zadnje zbirke Bajukove ne moremo priporočati niti za koncertno dvorano niti za uporabo v ožjih, privatnih krogih. Obžalujemo, da je avtor zašel v nevzdržljivo idejo, in obžalujemo, da je to idejo topot izpeljeval na način, ki ne prenaša stroge kritike. A nočemo domoliti bolesti polnega rožnega venca, ker ni namen teh vrst, da ostrašimo avtorja, ki si je ravno na polju narodne glasbe že pridobil velike zasluge. Obsoditi je bilo le, kar je po našem mnenju obsoje vredno, da dosežemo, da opusti skladatelj svojo novo metodo in krene na akreditirano staro, a pravo pot. Ravno prejšnje delovanje Bajukovo nam daje povoda za upanje, da bomo mogli svojo jeremiado prav v kratkem nadomestiti z veselim »Laudamus te!«

Končno bodi omenjeno, da je zunanja oprema Bajukove zbirke — kakor vseh muzikalij, ki so v zadnjem času izšle v »Katoliški Bukvarni«, — vsega priznanja vredna. *Krek*

J. Žirovnik: Narodne pesmi za mladino. I. zvezek. Učiteljska Tiskarna. Cena 20 v.

Izdajatelj, naš neumorni nabiratelj in prireditelj narodnih pesmi, je podal kot plod svojega dolgoletnega in plodonosnega delovanja na tem polju imenovano zbirko. Doslej je izšel 1. zvezek (od treh), obsegajoč 20 večinoma znanih a priljubljenih pesmi, ki so v dvoglasni prireditvi namenjene predvsem ljudsko-šolski mladeži. Narodne pesmi, ki se nahajajo v zbirki, so ali v prvotni obliki, torej z neizpremenjenim besedilom, ali pa

imajo podložene tekste, vzete iz ljudskošolskih čitank; vsprejete pa so v pesmarico tudi ponarodnele pesmi. Morda bi bil vsled tega primernejši drug naslov delcu. Toda, to je postransko.

Vsebinska je namenjena najnižji stopnji ljudske šole ter odgovarja v muzikalnem oziru, kakor i glede besedila docela učenčevim zmožnostim. Vidi se, da je sestavitelj izkušen praktik. Dvoglasni stavek je lahek in korekten, tonski obseg in višina sta primerna. Le glede podlaganja besedil imamo glasbeniki druge nazore. V praksi se to seveda uporablja, ali z muzikalnega stališča ni odobravati. Res je, da je na ta način le najmanjši in tudi vselej ne najlepši del naše narodne glasbe pristopen za ljudsko šolo. Ljubimskih pesmi in raznih napitnic pač ne smemo popevati v šoli. A sestavitelj nemških ljudskošolskih pesmaric so našli svoječasno drugo pot — vzprejeli so nekako idealizirano narodno pesem v ljudsko šolo in uprav to postopanje bi toplo priporočal. Napev, osobito pa besedilo, se zloži na novo in sicer na podlagi narodnih motivov. Pripoznan skladatelj in nabiratelj nemških narodnih pesmi, *L. Erk* (* 1817, † 1883) in pesnik *Hoffmann pl. Fallersleben* sta ustvarila skupno take umotvore. Kako izvrstno sta vedela ubrati narodno struno ter pogoditi značaj otroški, kaže dejstvo, da se njune pesmi še danes najdejo po vseh ljudskošolskih pesmaricah. (N. pr. »Winter ade«, »Summ, summ«, »Kuckuck ruft« i. dr.) Te pesmi so potom ljudske šole spet našle pot v narod in ljudstvo jih je sprejelo takorekoč na novo; saj so jim tudi stare znanke v novi in lepši obleki.

Uverjeni pa smo, da bo Žirovnikova zbirka dosegla svoj lepi namen: vzbujala bo v otrokih veselje do petja ter pomagala razširjati potem ljudske šole narodno pesem. Pesmarica v svoji ročni obliki pa gotovo ostane učencem zvesta spremeljalka tudi takrat, ko že zapustijo šolo. *H. Druzovič*

Glasbena društva.

Iz »Izvestij Glasbene Matice v Ljubljani in podružnic v Gorici, Kranju in Trstu o 38. društvenem letu 1909/10.« (Sestavil in izdal odbor, Ljubljana, Glasbena Matica 1910) posnemamo sledeče podatke: Delovanje leta 1872. ustanovljene »Gl. M.« je trojno: ona izdaja muzikalije, vzdržuje glasbena šola in prireja koncerte. Kot glasbeno-literarni zavod obstoja že 38 let; šola vzdržuje 28. leto, kot koncertni zavod deluje 19 let. V »Gl. M.« se snuje tudi glasbena knjižnica. Šola je obsegala 16 učnih predmetov: glasbeno teorijo, harmonijoslovje,¹⁾ kontrapunkt, glasbeno zgodovino, zborovo petje (v šolskem, v dijaškem in v koncertnem zboru ter v zborovodskem tečaju), samopetje, klavir, gosli, čelo, flavto, klarinet, oboo, fagot, rog, pozavno in kontrabas. Vpisanih rednih učencev je bilo 416, za 41 več nego lani. Obiskovalo je pouk v teoriji koncem šolskega leta 123, v harmonijoslovju 14, v kontrapunktu 3, v zborovem petju 137, v samopetju 23, na klavirju 198, na goslih 84, na flauti 7, na klarinetu 2, na rogu 1, na pozavni 1. 2 učenca na čelu, 1 na kontrabasu, 1 na oboi so tekom leta izstopili. Šola stoji pod artističnim vodstvom koncertnega vodje *Mateja Hubada* in pod administrativnim vodstvom šolskega ravnatelja *Frana Gerbiča*. Učiteljev je bilo 17. Javne glasbene produkcije so se vršile dne 9., 13. in 15. junija (glej poročilo »N. A.« IX/37). Koncert je bil samo eden, a se je trikrat ponavljal. (Primeri poročilo »N. A.« IX/31). Za društveno leto 1909/10 je izdala

¹⁾ Predlagamo, da se rabi za nemško »Harmonielehre« dosledno beseda »harmonijoslovje«, ker je »harmonija« pač kaj drugega, za »Formenlehre« pa »oblikoslovje«.

»Gl. M.« XXXVII. zvezek po *Mateju Hubadu* urejenih zborovskih partitur pod naslovom »20 moških in mešanih zborov«. Pevski zbor »Gl. M.« je štel 149 članov, in sicer 93 dam in 56 gospodov. Računski sklep za dobo od 1. julija 1909. do 30. junija 1910. izkazuje rednih dohodkov 49.719 K 89 v, izvanrednih dohodkov 9849 K 40 v, rednih stroškov pa 50.501 K 38 v.

»Gl. M.« ima podružnice v Gorici, v Kranju in v Trstu. Podružnica v Gorici je imela tri učne moči, ki so poučevale 129 rednih učencev glasbeno teorijo, zborovo petje, klavir in gosli. Podružnica je priredila dva koncerta in dva pevška večera, šola pa akademijo in javno produkcijo koncem šolskega leta. Šolski in koncertni vodja je bil *Josip Michl*. Podružnica v Kranju je imela 6 učnih moči, ki so poučevali glasbeno teorijo, zborovo petje, klavir in gosli. Šolski vodja je bil *Žiga Polashek*. V podružnici v Trstu so poučevale 4 učne moči 30 gojencev teorijo, zborovo petje, klavir in gosli. S pevskim zborom, ki šteje 51 članov (26 dam in 25 gospodov) sta se priredila dva koncerta. Šola je nastopila v javni produkciji koncem šolskega leta. Začasni šolski in koncertni vodja je bil *Karol Mahkota*.

Tržaška podružnica »Glasbene Matice« namerava izdati glasbeno zapuščino svojega ožjega rojaka, skladatelja *Antona Hajdriha*.

Odbor »Glasbene Matice« v Ljubljani se je konstituiral za leto 1910/11 tako-le: Predsednik: *dr. Vladimir Ravnihar*, odvetnik. Namestnik: *dr. Janko Bezjak*, c. kr. gimn. ravnatelj in šol. svetnik. Tajnik: *dr. Janko Žirovnik*, odvetniški kandidat. Namestnik: *Vendelin Sadar*, mestni učitelj. Blagajnik: *dr. Josip Kovel*, not. kandidat. Namestnik: *Anton Petrovič*, c. kr. rač. svetnik. Šolski nadzornik: *dr. Janko Bezjak*, c. kr. gimnazijski ravnatelj in šol. svetnik. Namestnik: *P. Hugolin Sattner*, župnik, knez. šk. svetnik, skladatelj. Knjižničar: *prof. Anton Jeršinovic*. Namestnik: *Anton Lajovic*, c. kr. sodni avskultant in skladatelj. Gospodar in upravitelj društvenih hiš: *Fran Kobler*, c. kr. dež. sodni svetnik. Namestnik: *Fran Milčinski*, c. kr. dež. sodni svetnik. Preglednik poverjeništvu: *dr. Vladimir Rudež*, zdravnik. Namestnik: *Stanko Premrl*, stolni vikar in skladatelj. Pravni zastopnik: *dr. Vladimir Ravnihar*. Odbornika brez izrecnega poslovanja: *dr. Fran Mohorič*, c. kr. okr. sodnik, *dr. Josip Mantuani*, c. kr. prof., muz. ravnatelj. Virilni glas v odboru ima koncertni vodja *Matej Hubad*. Odseki so bili sestavljeni iz sledečih odbornikov: Artistični: *Hubad, Gerbič, P. H. Sattner, Premrl, dr. Mantuani, Lajovic*. Odsek za evidenco in nabavo novih članov: *dr. Rudež, P. H. Sattner, dr. Mohorič, Sadar, Lajovic, Hubad*. Odsek za upravo pokojninskega zaklada: *dr. Kovel, Gerbič, Jeršinovic*. Šolski odsek: *dr. Bezjak, dr. Mantuani, Gerbič, Hubad, Premrl, P. H. Sattner*. Finančni odsek: *dr. Kovel, Hubad, Milčinski, dr. Žirovnik, Petrovič, Kobler*. Predsednik je kot tak član vsakega odseka.

Pri glavni skupščini »Zveze slov. pevskih društev« so bili izvoljeni: za predsednika *dr. Janko Žirovnik*, za »Zvezinoga« pevovodjo *dr. Pavel Kozina*, za njegovega namestnika *Zorko Prelovec*. V odbor so bili izvoljeni: *dr. Franc Černe, Ivan Dražil, Pavel Fabiani, Pavel Gorjup, Albin Lajovic, Andrej Rapé, dr. Franc Šturm in Jan Zorko*. Namestniki odbornikov pa so: *Franc Globelnik, Franc Marolt, Matej Oblak in Ivan Završan*. Revizorja sta: *Ivan Kocmur in Ignacij Novak*.

Pri glavni skupščini »Saveza hrv. pjev. društava« so bili izvoljeni: za predsednika *Milan Krešič*, za podpredsednika *prof. Dušan Mocnaj*, za tajnika *dr. Ante Javand*, za blagajnika *Ljudevit Kossár*, za zvezinoga pevovodjo *prof. Vjekoslav Rosenberg-Ružič*. Prihodnja glavna skupščina »Saveza« bo leta 1911. v Virovitici, ker bo praznovalo tamošnje pevsko društvo »Rodoljub« svojo tridesetletnico leta 1911.

Konservatoriju v Pragi se je letos državna podpora zvišala od 90.000 K na 120.000 K. K tej vsoti pač ni podpora naše »Glasbene Matice« v znesku 4000 K v nikaki primeri.